

Suomen Sairaanhoidajien kannanotto ammattihenkilölain valmistelijoille

Suomen Sairaanhoidajat ry kiittää sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölain uudistamista ja pitää tärkeänä, että sääntelyä yhtenäistetään ja selkeytetään eri ammattien ja ammattialojen osalta.

Pidämme kuitenkin ongelmallisena lähtökohtaa, jonka mukaan aiemmin säädetty valvontalaki ohjaisi henkilöstön valvontaa. Valvontalaki ei kata kaikkia asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta olennaisia henkilöstön valvontaan liittyviä kysymyksiä, koska lakien valmistelu ei ole tapahtunut samanaikaisesti. Olemme myös huolissamme kielitaitovaatimusten toteutumisesta, mikäli osa nykyisistä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä rajataan jatkossa ei-ammattihenkilöiksi. Lisäksi esitämme, että lainvalmistelussa arvioidaan tekoälyn lisääntyvän käytön vaikutukset ammattihenkilösääntelyn tarpeeseen, ellei tätä oteta huomioon muussa sääntelyssä.

Suomen Sairaanhoidajien näkemyksen mukaan potilas- ja asiakasturvallisuus perustuu ennen kaikkea henkilöstön osaamiseen arjen työssä. Laadukas ja yhdenmukainen koulutus on osaamisen perusta, eikä sitä synny ilman riittävää ja selkeää sääntelyä. Emme pidä perusteltuna näkemystä, jonka mukaan sääntelyn keventäminen lisäisi osaamista. Käytännön kokemukset ja taloudelliset paineet hyvinvointialueilla osoittavat, että ilman lainsäädännöllisiä velvoitteita turvallisuuteen ja osaamiseen liittyvät vaatimukset jäävät helposti toissijaisiksi. Asiakas- ja potilasturvallisuuden tulee koskea koko sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä. Sitä ei tule heikentää madaltamalla osaamisvaatimuksia tai heikentämällä osaamisen tunnistamista, vaan päinvastoin vahvistamalla pitkän koulutuksen käyneiden ammattilaisten osaamiseen liittyvää sääntelyä, koulutusta ja valvonnan johdonmukaisuutta.

Suomen Sairaanhoidajat ry esittää lainvalmisteluun liittyen myös seuraavien asioiden huomioon ottamista:

Suomen Sairaanhoidajat katsoo, että **hoitotyön asiantuntijuuden ja erikoisosaamisen tunnistaminen on jo nykytilanteessa puutteellista**. Ilman selkeästi säänneltyä erikoistumiskoulutusta, tehtävänkuvia, ammattinimikkeitä ja osaamisperustaisia urapolkuja asiantuntijuutta ei voida uskottavasti tunnistaa eikä tunnustaa. Sääntelyn vähentäminen heikentää entisestään sairaanhoidajien ja muun hoitohenkilöstön ammatillista asemaa, osaamisen laajaa hyödyntämistä ja potilas- ja asiakasturvallisuutta. Suomen Sairaanhoidajat näkee sääntelyn vahvistamisen, ei purkamisen, edellytyksenä sairaanhoidajien asiantuntijuuden turvaamiselle.

Lakiuudistuksen lähtökohtana ei tule olla valvonnan vähentäminen ammattihenkilönimikkeen perusteella, vaan valvonnan tarkoituksenmukainen kohdentaminen tunnistettuihin asiakas- ja potilasturvallisuusriskeihin ja osaamisen varmistamiseen asiakas- ja potilastarpeesta lähtien. Joustavuutta kehitettäessä on varmistettava, että hoitotyössä toimivilla on tehtävien edellyttämä perus- ja lisäkoulutus. Hoitotyötä ei voida tehdä turvallisesti ilman säänneltyä koulutusta, joka

antaa vahvan teoriapohjan osaamisen kehittymiselle. Koulutusvaatimusten heikentäminen heikentää väistämättä myös osaamistasoa.

Uudistuksen tavoite mahdollistaa ammattihenkilöiden työskentely toistensa tehtävissä edellyttää huolellista sääntelyä. Tehtävien siirto on mahdollista ja perusteltua vain, jos se perustuu suunnitelmalliseen koulutukseen, perehdytykseen, selkeään vastuunmäärittelyyn sekä riittäviin resursseihin ja korvauksiin. Pelkkään kokemukseen nojaaminen ilman näyttöön perustuvaa koulutusta lisää virheellisten toimintatapojen ja potilasturvallisuusriskien vaaraa. Säännelty ja laadukas erikoistumiskoulutus on keskeinen edellytys hoitotyön osaamisen hallitulle laajentamiselle.

Suomen Sairaanhoidajat korostaa, että hoitotyö on vaativaa asiantuntijatyötä, jossa ammattihenkilö vastaa potilaan tai asiakkaan kokonaistilanteen arvioinnista ja yksilöllisestä hoidosta. Sairaanhoidajilla on nykyisin itsenäinen ja usein keskeinen vastuu potilaiden hoidosta ympärivuorokautisesti. Tämän vuoksi sairaanhoidajien erikoisosaamisen tulee kuulua yhtenäisen ja säännellyn koulutuksen piiriin.

Emme pidä perusteltuna näkemystä, jonka mukaan asiakas- ja potilasturvallisuus voidaan ensisijaisesti varmistaa muilla keinoilla kuin lainsäädännöllä. Ilman sääntelyä koulutus, perehdytys ja osaamisen kehittäminen jäävät käytännössä usein riittämättömiksi. Ammattihenkilösääntely on edellytys yhtenäiselle ja laadukkaalle koulutukselle, osaamisen johtamiselle sekä selkeille tehtävänkuville ja ammattinimikkeille.

Käytännön näkökulmasta asiakas- ja potilasturvallisuuden riskit kasvavat mm. seuraavista syistä:

- Sääntelemätön koulutus on kirjavaa, epäyhtenäistä ja epävarmaa.
- Talouspaineiden takia työnantajat joutuvat säästämään jo tällä hetkellä koulutuksesta, koulutuspäivistä ja koulutusvapaista.
- Sairaanhoidajilla ei ole varaa omakustanteiseen ja omalla ajalla tapahtuvaa koulutukseen, jota kuitenkin työssä tarvittaisiin.
- Aikuiskoulutustukea ei ole, mikä heikentää työntekijän kouluttautumismahdollisuuksia.
- Perehdytys ei ole useinkaan systemaattista ja suunniteltua, ja se voi jäädä resurssivajeen takia toteutumatta.
- Suuren henkilöstön vaihtuvuuden takia yksikön osaamis- ja tietotaitotaso saattaa olla todella heikko.
- Asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi ja osaamisen johtamisen mahdollistamiseksi tarvitaan selkeät osaamisperustaiset tehtävänkuvat ja ammattinimikkeet.
- Toimiva työnjako edellyttää riittäviä resursseja, selkeitä tehtävänkuvia ja osaavan, koulutetun ammattihenkilöstön, jonka osaaminen on suunniteltu palvelutarpeita vastaavaksi.

Omavalvonta ei yksin riitä turvaamaan asiakas- ja potilasturvallisuutta. Sen toimivuus edellyttää korkeaa ammattiosaamista, vahvaa ammatillista johtamista ja toimivaa kulttuuria, jossa

epäkohtiin puututaan ennakoivasti. Pelkkä suunnitelma ilman käytännön toimeenpanoa ei ole riittävä. Oma-valvonta on usein takautuvaa ja asioihin puututaan liian myöhään. Laadukas ammattiosaaminen ja kokemus tuo mukanaan ennakoitiosaamisen. Pelkästään asioiden toteaminen ei riitä, vaan tarvitaan reagoitiosaamista ja asioihin puuttumista ajoissa.

Suomen Sairaanhoidajat ry katsoo, että lähihoitajien työ täyttää laillistetun ammattihenkilön kriteerit, eikä heitä tule poistaa ammattihenkilöiden piiristä. Lähihoitajien koulutuksen ja ammattiaseman heikentäminen lisää potilasturvallisuusriskejä, heikentää hoidon laatua ja lisää sairaanhoidajien työn kuormitusta.

Lopuksi Suomen Sairaanhoidajat ry painottaa, että sairaanhoidajien erikoistumiskoulutukset sekä erikois- ja asiantuntijasairaanhoitaja -nimikkeet tulee tunnistaa ammattihenkilölainsäädännössä. Tämä on välttämätöntä asiakas- ja potilasturvallisuuden, valvonnan sekä huoltovarmuuden ja varautumisen näkökulmasta, vastaavasti kuin erikoislääkärikoulutuksen sääntely. Erikoisalojen vaativa hoitotyö edellyttää säänneltyä erikoispätevyyttä, eikä kriittistä osaamista voida jättää pelkästään työssä oppimisen varaan.

Tämä lausunto on valmisteltu yhdessä Vaikuttamistyön tiimimme kanssa.

Aiempi lausuntomme APN-asiantuntijatyöryhmän valmistelemana.

29.4.2026

Heljä Lundgrén-Laine, puheenjohtaja, Suomen Sairaanhoidajat ry
Liisa Karhe, erityisasiantuntija, Suomen Sairaanhoidajat ry
Anne Pienimaa, erityisasiantuntija, Suomen Sairaanhoidajat ry

lisätietoja: liisa.karhe@sairaanhoitajat.fi ; anne.pienimaa@sairaanhoitajat.fi